

Juryrapport David Colmer Letterenfonds Vertaalprijs 2012

Een van de jaarlijkse Nederlands Letterenfonds Vertaalprijzen gaat traditiegetrouw naar een buitenlandse vertaler die zich op buitengewone manier verdienstelijk heeft gemaakt voor de verspreiding van Nederlandstalige literatuur, niet alleen als vertaler maar ook door bijvoorbeeld titels voor vertaling aan te dragen bij uitgevers in zijn of haar eigen land en aspirant-vertalers of minder ervaren collega's te laten profiteren van zijn of haar kennis en ervaring.

Het is inmiddels de negende keer dat deze prijs wordt uitgereikt: eerder ging hij naar Franco Paris uit Italië, Irina Michajlova uit Rusland, Adam Bzoch uit Slowakije, Olga Krijtova uit Tsjechië, Gheorghe Nicolaescu uit Roemenië, Ingrid Wikén Bonde uit Zweden, Diego Puls die zijn tijd verdeelt tussen Nederland, België en Argentinië en vorig jaar viel de eer te beurt aan Claudia Di Palermo, die heen en weer pendelt tussen Italië en Nederland.

Dit jaar gaat de buitenlandprijs naar David Colmer, een van geboorte Australische vertaler die enige jaren in Londen en Berlijn woonde alvorens aan het begin van de jaren negentig neer te strijken in Amsterdam. Zijn eerste schreden zette hij door het vertalen van informatiebrochures over Nederlandse schrijvers. Ik herinner mij deze periode omdat ik toen als afstuderend neerlandicus freelance-werk deed bij het toenmalige Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds. Er was een stapel informatieve promotieteksten over Nederlandse schrijvers te vertalen voor de Buchmesse en er was een vertaler ingehuurd die deze klus in zijn geheel op zich had genomen maar kort voor de deadline bleek te hebben uitbesteed aan een bonte verzameling Engelstaligen uit de regio Amsterdam. (Dit kon eigenlijk niet goed gaan.)

Ik had op dat moment zelf nog geen ervaring met vertalingen, maar al snel viel ik van de ene verbazing in de andere. Zo was er iemand die zonder toelichting maar de helft van de hem toebedeelde tekst had vertaald, iemand die vond dat je een literaire prozatekst die in het Nederlands in de tegenwoordige tijd was geschreven alleen in de verleden tijd kon vertalen, iemand die vond dat alle andere vertalers slecht waren, en er waren ook inderdaad heel wat slechte vertalingen bij, maar niet perse degene die door genoemde vertaler slecht waren bevonden. Gelukkig verscheen op zekere dag David Colmer aan mijn bureau. Hij had binnen de gestelde deadline een grote hoeveelheid tekst vertaald en stelde geïnteresseerde en intelligente vragen. Hij wilde graag meer vertalen, het

liefst literair proza. Niet lang daarna gaven we hem een eerste opdracht en bleek het feit dat hij mee had gewerkt aan de onmogelijke stapel biografietjes een zeer gelukkig toeval. Want twintig jaar later hoort hij tot de meest gevraagde literair vertalers in het Engels. Hij heeft een indrukwekkend vertaaloeuvre opgebouwd en wordt alom geroemd als een hartstochtelijke, professionele, accurate vertaler met een groot begrip voor de subtiliteiten van de brontekst en het vermogen deze op een elegante manier in het Engels over te zetten. Bijzonder is dat David Colmer in vertaling alle literaire genres beoefent: romans, verhalen, gedichten, toneelstukken en essays. Bovendien is hij zelf ook schrijver van romans en verhalen.

Colmer weet vele verschillende registers over te zetten naar het Engels: van de subtiële en erudiete gedichten van Cees Nooteboom tot de virtuoze en zonnige kinderboeken van Annie M.G. Schmidt, van de top van de nieuwe Vlaamse schrijvers – Dimitri Verhulst en Peter Terrin – tot de leeuw van Vlaanderen Hugo Claus, van de griezelbus van Paul van Loon tot de internationale bestsellers van Gerbrand Bakker of de bedrieglijk heldere gedichten van Nachoem Wijnberg en Nijhoffs *Awater* – al deze auteurs uit de Nederlandstalige literatuur vonden een tweede stem in David Colmer, die hen liet horen in Engeland, Amerika en Australië. Daarbij mag ook nog opgemerkt worden dat een Engelse vertaling vaak een springplank kan zijn voor uitgaves in andere talen, zoals bijvoorbeeld het geval was bij *The Twin* oftewel *Boven is het stil* van Gerbrand Bakker, waarvan na de bekroonde Engelse vertaling vele edities in andere talen volgden.

En bij dit rijtje kan ook nog de absurdistische wereld van cartoonist Gumbah worden gevoegd, eveneens door Colmer vertaald. Want humor is een belangrijk onderdeel van literatuur, het kan moeilijk zijn om te vertalen – misschien is het wel de ultieme uitdaging. Daarover laat ik graag Philip Gwyn Jones aan het woord, Britse uitgever van Granta en Portobello Books, die desgevraagd de volgende woorden aan ons schreef: ‘Of all the things that get lost in translation, humour is usually the first to go astray. So, the fact that David Colmer manages safely to shepherd the complex wit in Dimitri Verhulst’s storytelling and dialogue, for example, across the transition from Dutch into perfectly-judged idiomatic English undiluted and intact is, for me, argument alone for his greatness in the art.’

Colmer ontving in de loop van zijn carrière vele prijzen, waaronder de David Reid Poetry Translation Prize (2007, 2008, tweemaal in 2011), de NSW

Premier's Translation Prize en PEN Trophy (voor zijn hele oeuvre, 2010), verder was hij mede-winnaar van de Impac 2010 samen met de door hem vertaalde schrijver Gerbrand Bakker; voorts vielen er nominaties te noteren voor de Oxford Weidenfeld Translation Prize en de Popescu Prize van de Poetry Society. En deze lijst had misschien nog wel langer kunnen zijn, als we een essay in het tijdschrift Filter van de hand van Kiki Coumans over Colmers vertaling van de kindergedichten van Annie M.G. Schmidt lezen: 'Een vertaler die op een onnadrukkelijke manier de vertaling her en der rijker en betekenisvoller maakt dan het origineel, dat is een vertaler met een groot vernuft en een grote creativiteit. Heeft de jury van de Filter Vertaalprijs 2012 niet een prachtvertaling over het hoofd gezien?' Niet lang daarna maakte recensent Arjan Peters naar aanleiding van dezelfde Schmidt vertaling een gelijkaardige opmerking. "Die man moet een prijs!"

Een glanzende vertaalcarrière, hoe waardevol ook, is echter nog niet genoeg om een bemiddelaarsprijs in de wacht te slepen. David Colmer doet dan ook heel wat meer dan dat. Hij treedt regelmatig op als mentor van minder ervaren collega's, als moderator van vertaalworkshops en als adviseur van het Nederlands Letterenfonds. Zijn instelling is om zijn eigen kwaliteiten niet alleen voor zichzelf te houden maar om die te delen met de nieuwere generatie. Ik citeer graag de vertaler David McKay: 'Als een Australiër kritiek op je heeft, is dat een teken dat hij je serieus neemt, heeft David Colmer mij een keer verteld. Complimenten zijn om mensen mee af te poeieren. En tijdens mijn mentoraat met David maakte zijn vele opmerkingen op mijn werk duidelijk dat hij mij serieus nam als vertaler en wilde aanmoedigen, maar altijd op voorwaarde dat ik die kritische blik op mijn werk zou behouden. Zoals hij zelf altijd zeer kritisch is gebleven op zijn eigen vertalingen. Tegen het einde van één van de vele workshops voor vertalers Nederlands-Engels die David heeft geleid, hield hij zijn eigen volgekrabbelde vertaling van het fragment uit *De helaasheid der dingen* omhoog om ons te laten zien hoeveel hij ging veranderen op basis van onze versies en discussie. "Hoe moet dat nou met de andere 200 bladzijden", verzuchtte hij. Door zijn bescheidenheid en nuchterheid heeft hij aan minder ervaren vertalers zoals wij de allerbelangrijkste les overgebracht: dat je dit vak nooit onder de knie krijgt, dat je ook na het winnen van belangrijke vertaalprijzen nog steeds over elk woord moet blijven tobben, tenminste als je hart voor je vak hebt. David blijft betrokken bij de vertalers die hij heeft begeleid. Zijn reacties op mails verschijnen vaak binnen tien minuten op het scherm, ook vanuit Australië. Ik ben enorm dankbaar voor alles wat ik van

David heb geleerd en bied dan ook mijn welgemeende excuses aan voor deze verschrikkelijke complimenten.’

David Colmer zelf merkte hier ooit het volgende over op in een interview: ‘Het schrijft toch prettiger als je weet dat je werk gelezen wordt.’ Dat mag op het eerste gezicht klinken als een bescheiden statement, maar er schuilt meer waarheid in dan je zou denken. Want hij zorgt ervoor dat schrijvers uit Nederland en Vlaanderen ver buiten de eigen landsgrenzen gelezen worden, voor een schrijver de ultieme blijk van waardering en een manier om in contact te komen met een veel grotere groep lezers. Die ervaring danken ze aan niemand anders dan de vertaler. Het Nederlands Letterenfonds is David Colmer dankbaar voor de inspanningen die hij zich troost voor de Nederlandstalige literatuur en wil deze dankbaarheid met deze prijs tot uitdrukking brengen.

Een hartelijk applaus voor David Colmer!